

امتیازات تعلیمات تخنیکي مسلکي لراره انتقال تعلیمات تخنیکي مسلکي

نقش تعلیمات تخنیکي و مسلکي در اشتغال زایی کشور

اسلام الدین "بهروز"

آمر لیسه کثیرالرشتوی ولسوالی خلم ولایت بلخ

چکیده:

هدف از ارائه این مقاله بررسی جایگاه و نقش تعلیمات تخنیکي و مسلکي در اشتغال زایی کشور عزیز ما افغانستان می باشد. آموزش های تخنیکي و حرفه ای با هدف انتقال مهارت های مختلف به محصلان و دانش آموزان و نیز اشتغال این دوره ها از طریق مزد بگیری و خود اشتغالی توسط مراکز آموزشی تعلیمات تخنیکي و مسلکي پی گیری می شود. از آنجا که هدف اصلی آموزش های تخنیکي و حرفه ای تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف جامعه می باشد، به نظر می رسد هدف از این آموزش ها، افزایش توانایی های دانش، مهارت و قدرت درک افراد و انجام مطلوب تر کار در محدوده وظایف شغلی است. این آموزش ها هم مهارت های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت های عمومی بازار کار را فراهم می سازد و همچنین برای شاغلینی که به دلیل تغییرات تکنولوژی دچار کاهش کارایی می شوند امکان به روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می کند. لذا به این نوع آموزش ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می باشد، نگرسته می شود. در واقع خصیصه این آموزش ها، نوعی پرورش «کارآفرینی» است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت های شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند که بدین ملحوظ نقش ارزنده در اشتغال زایی کشور دارد. در این مقاله، راجع به مفهوم اشتغال زایی تبیین نقش و جایگاه آموزش های فنی و حرفه ای در ایجاد شغل، رسالت و اهداف مراکز آموزشی تعلیمات تخنیکي و مسلکي در زمینه اشتغال زایی، ضرورت توجه به آموزش های تخنیکي و مسلکي، و راهکارهای مهم جهت آموزش های تخنیکي و حرفه ای بحث می شود.

واژه های کلیدی: آموزش، تعلیمات تخنیکي و حرفه ای، اشتغال زایی

مقدمه:

در عصر تکنالوژی امروز توسعه به معنی عام بدون توجه به آموزش‌های تخریکی و حرفه‌ای مفهوم نخواهد داشت. انقلاب علمی- فنی، انقلاب عمیق و کیفی در نیروهای تولید و از آن جمله در نیروی انسانی و روش‌های تولید به وجود آورده است.

تعلیمات تخریکی و مسلکی انجام فعالیت‌های است که می‌تواند فرد را برای احراز شغل و کسب و کار آماده نماید یا کارایی و توانایی وی را در انجام آن افزایش دهد. توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در شرایط کنونی افغانستان برای رشد و توسعه اقتصادی بسیار ضروری و حیاتی است، افغانستان کشوری است بعد از سال‌ها جنگ‌های متوالی هنوز متاسفانه چرخه تولید و عرضه اش در حد مطلوب خاموش است و یکی از علت‌های عقب ماندگی آن نبود کارگر فنی و مسلکی است. امروز اگر در افغانستان یا فرضاً در این ولایت فارم زراعتی یا شرکت تولیدی پایه گذاری شود، نخست نیاز مند یک کارگر مسلکی خارجی است تا چرخه تولید آن دستگاه تولیدی را بچرخاند. لذا حضور کارگر فنی و مسلکی نیاز مبرم و حیاتی در جامعه ما است.

امروز بعد از گذشت هر روز اهمیت این آموزش‌ها در جامعه بارز تر می‌شود، زیرا این آموزش‌ها بستر کاری بیشتر در اختیار دارد. متاسفانه در سالیان اخیر، ایجاد علاقه عمومی به پوهنتون‌ها بالخصوص به چند رشته محدود، فارغ التحصیلان زیادی به جامعه عرضه شده است که تعداد چشم‌گیر آن‌ها بی‌کار اند. جامعه از نگاه چرخه اقتصادی نیاز بیشتر به کارگر دارد نه فارغ التحصیل و این مهم در حال نهادینه شدن در اذهان عمومی مردم افغانستان است.

ما برای راه اندازی چرخه‌های اقتصادی و اجتماعی نیاز به نلدوان، زارع مسلکی، نجار، برقی، ترمیم کار موتر، آشپز، حسابدار، کمپیوتر و مایل ساز و ده‌ها نیروی بشری در رشته‌های نیمه تخصصی دیگر داریم که این نیرو را مراکز آموزش‌های تخریکی و مسلکی به بازار کار عرضه می‌کند که باعث کاهش بی‌کاری در کشور می‌گردد.

مفهوم اشتغال زایی:

اشتغال در مفهوم کلی به معنای استفاده از یک عامل تولید توسط شرکت یا موسسه دولتی و خصوصی و به طور متداول تر به معنای استخدام و مشغول بودن در کار است. نرخ بیکاری معمولاً میزان معمولی و طبیعی بیکاری است که حفظ آن به عنوان حداکثر اشتغال کامل مورد توجه بوده و عامل مهم در رشد اقتصادی و از همه مهم تر عامل بالا رفتن سطح زندگی است. اشتغال صنعتی از دو بخش تشکیل یافته است. یکی اشتغال ناشی از راه اندازی

طرح های جدید تولید- توزیع که بخش عمده ای از نیروهای انسانی می توانند در واحدهای فوق الذکر فعالیت کنند دیگری اشتغال زایی از راه پروژه های انکشافی و زیر بنایی می باشد. البته می توان انتظار داشت که در بخش هایی که با صنعت پیوندهای پسین و پیشین دارند، مشاغل دیگری نیز ایجاد شوند که بدون توسعه صنعتی تحقق چنین امری امکان پذیر نیست. همچنین عامل تاثیر گذاری که روی ایجاد اشتغال موثر عمل می کند نقش پررنگ آموزش و موسسات آموزشی در تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد جهت ترویج تکنولوژی های روز است، در مراکز آموزش و تعلیمات تخنیکی و مسلکی، علاوه بر ارتقاء سطح علمی جامعه در راستای دانش کاربردی و هدایت گر به سمت کارآفرینی، گامی بزرگ و مهم در راستای تامین نیروی بشری مسلکی و کارا جهت کاهش بیکاری و در نهایت رشد و توسعه اقتصادی بر داشته می شود. (سلیمی فر، مرتضوی ۱۳۸۶)

جایگاه آموزش های تخنیکی و حرفه ای در ایجاد شغل در کشور:

آموزش تخنیکی و حرفه ای یعنی مرتبط کردن آموزش با دنیای کار برای بهبود وضعیت اشتغال جوانان و کاهش میزان بی کاری که در این میان مرتبط ساختن هر چه بیشتر آموزش با نیازهای اقتصادی ضروری است چرا که عدم وجود ارتباط بین مباحث آموزشی و نیازهای اقتصادی و بازار کار یک چالش عمده است از آن جا که یکی از عوامل عمده رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی هر جامعه، تربیت نیروی انسانی کارآمد می باشد و اداره تعلیمات تخنیکی و مسلکی افغانستان به عنوان تربیت کننده نیروی انسانی ماهر و مسلکی است، که در سال های اخیر نقش ارزنده در کاهش بی کاری از طریق تربیه نیروی بشری مسلکی و عرضه آن در بازار کار داشته است. (استراتژی ملی تعلیمات تخنیکی و مسلکی افغانستان سال ۱۳۹۲-۱۳۹۷)

یکی از ویژگی های مهم هر نظام اقتصادی درهم تنیدگی ساختارهای آموزش و اشتغال است. باید پذیریم آموزش برای ایجاد مهارت های مورد نیاز یکی از مؤثرترین راه هایی است که می تواند جامعه را در دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار یاری نماید. به عبارتی ارتباط هماهنگ کار و آموزش در برنامه ریزی های اقتصادی و اجتماعی همزمان بایکدیگر مورد نظر بوده است. در واقع هر آموزشی باید بازدهی یا توجیه اقتصادی داشته باشد و عالی ترین نوع آن، ایجاد اشتغال متناسب با فراگیران آن است.

آموزش های تخنیکی و مسلکی باید به گونه ای باشد که فرد فراگیر پس از گذراندن دوره های آموزشی خود سریعاً جذب بازار شده و منبع درآمدی برای خود دست و پا کند. (نور محمدی ۱۳۹۶)

رسالت و اهداف مراکز آموزشی تعلیمات تخنیکي و مسلکی:

مراکز آموزشی تعلیمات تخنیکي و مسلکی رسالت مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان ایفا می کنند. این آموزش ها در کشورهای در حال توسعه نه تنها عهده دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش های مختلف اقتصاد این کشورها می باشند، بلکه از طریق بستر سازی خود اشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می نمایند. بر علاوه، این آموزش ها راه میان بری در مسیر تربیت نیروی انسانی نیز به شمار می روند، چرا که از یک سو با توجه به بهره مندی این آموزش ها از مبانی علمی و استفاده از روش های پذیرفته شده آموزش های کلاسیک راه خود را از یادگیری بر مبنای تجربه عملی صرف جدا کرده و از این طریق راه درازمدت و غیر علمی این نوع فراگیری را کوتاه نموده و این توانایی را در محصل و متعلم فراهم می کنند تا بتوانند خود را در مقابل تغییرات تکنولوژیکی به آسانی هماهنگ نمایند. و مراکز آموزشی تعلیمات تخنیکي و مسلکی اهداف ذیل را دنبال نمایند:

۱. استفاده از کارگاه های آموزشی به صورت مناسب؛
۲. انتخاب کار آموزان و استادان بر اساس توانایی های عمومی و انگیزه های قوی؛
۳. سهم مناسب آموزش های عملی و نظری؛
۴. تهیه و تطبیق نصاب تعلیمی طبق نیازمندی بازار کار و نیاز مندی جامعه؛

ضرورت توجه به آموزش های تخنیکي و مسلکی:

اگر آموزش تخنیکي و مسلکی نادیده گرفته شود، در واقع باعث می گردد آموزش به طور غیرمستقیم به آموزش اشتغال کاذب و درآمدهای سهل الوصول و ناپایدار سوق داده شود و به تدریج آسیب جدی به کشور وارد می سازد. به همین علت یکی از اولویت های مهم در سرمایه گذاری های آموزشی در تمامی جوامع صنعتی، توسعه و گسترش آموزش های تخنیکي و حرفه ای است و این مهم از سوی نهادهای بین المللی نظیر یونسکو، یونیواک و بانک جهانی به منزله یک استراتژی مهم به کشورهای در حال توسعه، توصیه می شود.

از سوی دیگر، عدم سرمایه گذاری کافی در آموزش های تخنیکي و مسلکی به معنی غفلت و فزونی سرمایه های انسانی تلقی می شود. در شرایط کنونی یکی از مهم ترین راه های اشتغال زایی اصولی و حل معضل بیکاری توجه به آموزش های صحیح تخنیکي و مسلکی می باشد. غیر از بعد اقتصادی، نقش آموزش های تخنیکي و مسلکی در تغییرات اجتماعی و فرهنگی خصوصاً در رشد و بهبود فرهنگ کار حائز اهمیت است. اصولاً برنامه این نوع آموزش و ساختار عملیات اجرایی آن به عنوان کارگزار اصلاحات فعالیت های شغلی و بهبود مهارت ها در کار،

می‌تواند در این راستا نقش اساسی را ایفا نماید و مسوولین زیربسط می‌توانند با رفع محدودیت‌ها و برنامه ریزی صحیح از آموزش‌ها به عنوان مهم‌ترین عامل برای تربیت افراد کارآفرین، کارآمد و دارای فرهنگ غنی از اخلاق و وجدان کاری استفاده شایسته به عمل آورند. (مهناز نور محمدی و گلنار نور محمدی ۱۳۹۶)

نتیجه‌گیری:

اداره تعلیمات تخنیک‌ی و مسلکی با وجودیکه نقش ارزنده در کاهش بی‌کاری و اشتغالزایی دارد، با آنهم با نیازسنجی از بازار کار، مهارت و دانش علمی مورد نیاز، بازار کار را در کشور ارتقا بخشد.

نقطه پیوند آموزش، کسب و کار و رشد اقتصادی ظرفیت بالقوه و بالفعل اقتصاد کشور در جذب نیروی انسانی بالقوه موجود در بازار کار است و زیربنای توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه همانند کشورهای پیشرفته، باید سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی شود. در فضای کنونی اقتصاد افغانستان، موانع و چالش‌های متعدد فراه راه فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران قرار دارد که با برطرف شدن آن زمینه و فرصت کاری بیشتر برای فارغان مراکز تعلیمات تخنیک‌ی و مسلکی فراهم می‌گردد، با توجه به این که بهبود فضای کسب و کار نقش اساسی در افزایش رشد اقتصادی کشور ایفا می‌کند. علاوه بر ارتقاء آموزش و نگرش بین‌المللی به استانداردهای آموزشی با تکنولوژی دنیا و نهادینه کردن روحیه کارآفرینی و کاهش هزینه‌های مبادله تولیدات، امید است به سوی هدف عالی رشد اقتصادی کشور در پرتو توسعه کسب و کار گام برداشته شود.

پیشنهادات:

- برنامه ریزی جهت جذب همکاری کارخانجات و مؤسسات اقتصادی اجرای کارات عملی محصلان و متعلمین بسیار با اهمیت است زیرا آنها در حین تحصیل و تعلیم به صورت عملی می‌توانند مطالبی را که به شکل اکادمیک آموخته‌اند را در محیط واقعی تجربه نموده و بر مهارت آن‌ها نیز افزوده شود.
- مراکز آموزشی تعلیمات تخنیک‌ی و مسلکی با حمایت مالی اداره مرکزی، کارگاه‌های بزرگ مانند ترمیم موتر، نجاری، فلزکاری... و فارم‌های زراعتی، مرغ‌داری و مالداری... را ایجاد نموده و خدمات و تولیدات را به نرخ نازل به مردم و دولت عرضه نمایند تا از این طریق عواید اداره در درازمدت بلند رفته و هم زمینه کار عملی فراهم گردیده و اشتغالزای برای فارغان رشته‌های مختلف صورت گیرد.
- وزارت محترم کار و امور اجتماعی جواز کار حرفه‌ای و مسلکی را تنها برای فارغان انستیتوت‌ها و لیسه‌های مسلکی صادر نماید که با این عمل از یک طرف جذب مراکز تعلیمات تخنیک‌ی و مسلکی افزایش یافته و از طرف دیگر مؤثریت و کارایی کار با به کارگیری دانش مسلکی افزایش می‌یابد.

منابع و مأخذ:

۱. استراتژی ملی تعلیمات تخنیکي و مسلکی برای افغانستان، نیازمندی‌های نیروی بشري فردا (۱۳۹۷-۱۳۹۲)
۲. سلسله نشرات موردی واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان (۱۳۹۲)
۳. سلیمی فر دکتري مصطفی، سعید، سرمایه انسانی و کار آفرینی در رویکرد فنی و حرفه‌ای، مجله دانش و توسعه شماره (۱۷)، (۱۳۸۴)
۴. مفقودی فرشته، نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اقتصاد کشور و توسعه کسب و کار، ماه‌نامه‌ای کار و جامعه شماره (۱۷)، (۱۳۹۳)
۵. نور محمدی مهناز، نور محمدی گلنار، نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای در توسعه آموزش‌های فنی و اشتغال‌زایی، فصل نامه علمی-ترویجی کارافن (۱۳۹۶)
۶. کیتس بیل، کسب و کار بر پایه اندیشه‌ها، ترجمه دکتري عبدالرضا رضایی نژاد نشر فرا تهران (۱۳۷۸)

وَمِنَ اللّٰهِ تَوْفِیْقٌ